

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naša spomenica

»Jugoslovanska strokovna zveza« je v povojni dobi stalno zavzemala svoje jasno stališče ob velikih in važnih spremembah v vsem javnem življenju. Njena organizacija se ni bala nobenih posledic, ki bi eventualno sledile ob jasni in odločni besedi. Tako je v nekaj primerih, ko je nastopilo vprašanje demokracije in svobode delavskih strokovnih organizacij, odločno zahtevala, da se na vsak način ohrani neomejena svoboda v okviru zakona delavstvu, ki se po svojih organizacijah bori za svoje pravice. Prav tako je ob vsaki važni priliki zahtevala naša JSZ, da se delavski zavodi po svobodnih volitvah vrnejo tistemu, komur pripadajo, in da se zakon o zaščiti delavstva izvaja točno v njegovem pravem obsegu. Te spomenice so za »Jugoslovansko strokovno zvezo« zgodovinskega pomena, kajti s temi vlogami je JSZ dokazala, da je njena stalna zahteva v tem, da se omogoči delavstvu svobodna borba in udeleževanje za svoje pravice.

Prav tako važen trenutek je nastopil sedaj ob sprejetju sporazuma med Srbi in Hrvati, ki je silno važnega pomena za vse notranje državno življenje v naši državi. S tem sporazumom je bil namreč storjen korak, ki je naravnost prelomil z dosedanjim političnim življenjem v državi. Dočim so doslej razni politični režimi iskali svojo strankarsko silo po najrazličnejših stanovskih in političnih organizacijah, da so se lahko vzdržali na krmilu države, je s sporazumom s Hrvati ta praksa padla v vodo. Pričelo se bo od sedaj naprej stvarno in sporazumno delo za gospodarski in socialni dvig države na osnovi popolne demokracije, kakor so ob nastopu vlade sporazuma izjave poklicanih činiteljev.

Z največjim optimizmom gleda na podlagi teh izjav delavstvo v svojo bodočnost. Saj so pretekli režimi očitno šli za tem, da si v svojo lastno strankarsko korist podredijo vsa svobodna delavska gibanja.

Tako postopanje ni bilo nikomur drugemu v korist, kot edino le dobitni politični stranki, ki je bila na vladi. Pravi in stvarni socialni politiki v državi pa je bilo tako delo v veliko škodo. Delavski zavodi so pri tem izgubljali na ugledu in tudi na stvarnem delu, ki je spadalo v njihovo področje. V njih ni bilo več pravega zdravja, kajti delavstvo se ni moglo sporazumeti z zavodi, ki so imeli imenovane uprave in ki so po večini imele vse druge namene, kakor pa plodno delo v ustanovi sami.

Delavski zavodi pa bodo vršili svoj nalog le takrat, kadar bodo njihova vodstva izvirala prav iz delavstva samega. Taka vodstva pa bodo delavskim zavodom dale le svobodne in tajne volitve.

Zato je bila in bo stalna zahteva JSZ, da se delavski zavodi vrnejo delavstvu nazaj v upravo, kajti delavstvo jim bo le takrat posvetilo vse svoje sile in zmožnosti, da bodo zavodi delali res tako kot je potrebno, to je v zaščito in korist tistega, komur so prav za prav namenjeni in tudi zanj ustanovljeni.

Spomenico, ki jo je pred kratkim poslala JSZ novemu ministru za socialno politiko, je naša organizacija poudarila svoje načelo, da mora biti

Pred novimi nalogami

Po nemških računih bo sklenjen mir na Poljskem še pred nastopom jesenskega deževja. Vsa Poljska hrabrost, naj bo ta še tolikšna, namreč ne bo preprečila pohoda motoriziranih nemških divizij. Menda mislijo, tako v Italiji, kot na Angleškem, da bodo Poljaki v prav kratkem času poslali svojega opolnomočenega poslanca v Hitlerjev avion, ki bo podpisal nemške mirovne pogoje, pa naj bodo ti že taki ali taki.

S tem podpisom bo končana vojna za leto 1939. Republika Poljska bo degradirana na stopnjo države, na kateri se nahaja danes na primer Madžarska, nemški življenjski prostor pa bo na vzhodu postal izvršeno dejstvo.

Istočasno s vzhodnim mirom bo po nemških računih sklenjen tudi zapadni mir. Angleži in Francozi so držali dano besedo in so šli v vojno, ko jih je pozvala njihova napadena zaveznica. V vojno so bili prisiljeni zaradi katastrofalne škode, ki jo je utrpelo njihovo dobro ime v Münchenu. Toda boriti se samo zavoljo dobrega imena, brez upa zmage in nagrade, kdo ne bi pograbil prve prilike za sklenitev častnega mira, če bi jo nasprotnik morda ponudil. Več kot nekaj razlogov govori v prilog tej domnevi. Najprej pač nevtralnost Italije, nato papirnate bombe angleške aviacije. Ko bo Poljska na tleh, naj bi za Angleže prenehali obstajati prvi in zadnji razlog njihovega bojevanja, zakaj ne bi potem stisnili roke, ki se bo z nemške strani nudila sama.

To so politična prerokovanja, ki se le redkokdaj uresničijo. Mi smo vzeli v poštev za danes najverjetnejšo kombinacijo. Če pa se situacija spremeni — kar se v življenju vsak dan dogaja — na primer, da vstopi v vojno tudi Italija, ali če spremeni Stalin svoje zadržanje, so vsa gornja razmišljanja brez vrednosti.

Nismo napisali teh vrst iz želje igrati vlogo političnega vsevedca. Pričujoči članek ima en sam edini nalog.

Izjava g. ministra za socialno politiko

Kmalu potem, ko je prevzela nova vlada svoje posle, so se zastopniki svobodnih delavskih strokovnih organizacij oglasili pri ministru za socialno politiko g. dr. Budisavljeviču.

G. minister je na željo, da bi se naj čimprej izvedle svobodne volitve v delavske ustanove, izjavil, da se bo z vsa silo zavzemal za izvajanje zakonitih pravic delavstva v duhu demokracije. Prav posebno živo se je zanimal za položaj Delavskih zbornic in njihovih odnosov do svobodnih delavskih strokovnih organizacij.

»Hrvatski radnik«, ki je glasilo »Hrvatskega radniškega saveza«, piše v 37. številki o tej deputaciji in tolmači izjavo in obljubo g. ministra iz hrvatskega stališča. Med drugim piše: »G.

men, opozoriti na veliko verjetnost, da bo vojno stanje kaj kmalu končano in da se bo začelo kmalu zopet tudi pri nas doma normalno politično življenje, ki nam bo narekovalo nove naloge, katere bomo mnogo bolj opravili, ako jih prevzamemo zavestno in brez presenečenja.

Sporazum v naši državi, prva blagoslovljena notranja posledica zunanjih napetosti, je sprožil že omenjene nove naloge. Nova vlada izpričuje zmago dveh nam tako ljubih načel: načelo treh državotvornih južnoslovanskih narodov in načelo svobodnega sodelovanja vseh treh narodov pri vodstvu države.

Prvo načelo je bilo priznано z ustanovitvijo banovine Hrvatske in s postavitvijo saboru odgovornega bana Hrvatske.

Take so naloge v bližnji bodočnosti. Krščanski socialisti se nismo nikoli otepali nalog, ki nam jih je poveril čas in smo vedno radi prevzemali žrtve, ki nam jih je nagalal trenuten položaj za dobrobit slovenskega naroda. Vedno smo bili daleč od vsake politične spekulacije. To izpričuje vsa naša preteklost. Vedno hočemo tudi taki ostati. Naj bo bodočnost še taka ali taka, vedno se bomo pridružili radi vsem, ki so naših misli in naših dejanj. Saj to niso samo naše misli; misli, ki bi jih hoteli zavarovati s posebnim patentom; to so misli, ki jih občuti vsak član slovenskega delovnega občestva in ki bi jim vsak slovenski človek najraje tudi v dejanju sledil, če bi za tako hojo vedel tudi primerno pot. Naj bi ta sestavek izzvenel kot poziv vsemu narodu, naj vendar že enkrat izpremeni svoje oportunistično politično zadržanje. Izzvenel bi naj kot poziv slovenski inteligenci, posebno mlajši, naj vendar že enkrat nastopi v politični areni v imenu svojega naroda, terjajoč za njegove pravice, ki mu gredo po naravi in po božji postavi. Dr. Tomaž Furlan

skega stališča. Med drugim piše: »G. minister je pokazal svoje zanimanje za vsa vprašanja in je predvsem obljubil svojo pomoč pri izvedbi volitev v delavske ustanove... Obljuba g. ministra za izvedbo volitev v ustanove socialnega zavarovanja in Delavskih zbornic se nanaša samo na teritorije izven banovine Hrvatske«. Po pisanju »Hrvatskega radnika« moremo sklepati, da se bo na Hrvatskem to vprašanje reševalo v sklopu vprašanj, ki jih bo rešil sporazum, medtem ko bodo po drugih delih izvedene po obljubi g. ministra za socialno politiko svobodne volitve v delavske institucije, ker je le takšna pot izvajanja zakonitih de-

nici zahteva, da se temu vprašanju v naši državi posveti vsa potrebna pažnja in pokliče k delu v tem okviru vse delavstvo, ki naj v svojo lastno korist odloča o razvoju, delu in napredku socialnega vprašanja. Le na ta način bo delavstvo poklicano k plodnemu reševanju socialnega vprašanja in bo kot tako nosilo tudi potrebno odgovornost, kar pa je za današnje dni nujno potrebno. S. Z.

lavskih pravic v smislu demokracije, ki je osnova dela vlade sporazuma.

Krščanski socialisti smo vedno na teh načelih vztrajali.

Prav zato pa sedaj izjavo gosp. ministra za socialno politiko z veseljem pozdravljamo in trdno upamo, da bodo volitve v delavske institucije kmalu razpisane v smislu spomenice, ki smo jo poslali g. ministru in v kateri smo poudarili svoje poglede na rešitev vprašanja delavskih institucij.

Meščanski gospodi

Ne vemo, iz kakega vzroka — morbiti zaradi slabe vesti — je nastalo v javnosti prerekanje o uradništvu ljubljanske Delavske zbornice, koliko ima plače, kakšno šolsko izobrazbo, še celo tako daleč je šel »Slovenski delavec«, da je očital uradništvu, ki je zaposleno pri Delavski zbornici preko deset let, lenobo in da je morala sedanja uprava nastaviti posebnega človeka, da jih nadzira. To prerekanje oziroma napadi so nastali deloma iz nepoznanja ustroja in namena Delavske zbornice.

Danes samo o tem. Delavska zbornica je izrecno delavska in nameščenska ustanova. Vzdržuje jo le delavci in nameščenci s težko prisluženim denarjem. Zaradi tega se mora Delavska zbornica tudi zavedati, da je v službi teh. Uprava mora to upoštevati in uslužbenci, zlasti pa referenti. Referenti ne smejo postati okosteneli birokrati in pisarniški kuli, ampak morajo tvoriti sestavni del delavskega gibanja. Zaradi tega morajo biti v stalnem stiku tudi s terenom, to je s tovarnami in vsemi obrati. Kajti prava delavska fronta je tam.

Le tak referent se bo z veseljem in iz prepričanja posvetil vsem delavskim problemom, jih študiral, se udeleževal delavskih sestankov, delavskih posvetovanj. Le tak referent se bo zavedal, da mora biti vedno in ob vsakem času na razpolago strok. organizacijam.

Strokovne organizacije so stale vedno na tem stališču in tudi prejšnja uprava, ki je upravljala svoje delo in vodila politiko Delavske zbornice sporazumno z delavskimi strokovnimi organizacijami in oprta na nje. Zaradi tega je vzgojila referente, ki so bili v celoti kos svoji nalogi, zlasti so pa bili upoznani z razmerami v obratih in tovarnah. Delavstvo samo ve in bo moglo potrditi, koliko so mu koristili s svojim znanjem in s svojimi izkušnjami v raznih, čestokrat težkih razmerah.

Tudi bajka o lenuharjenju v Delavski zbornici more biti le pri tistih, ki delo v Delavski zbornici ne poznajo ali pa ki so demagogi. Kdor pa pozna Delavsko zbornico pogloblje, bo vedel, da je zelo veliko dela, in sicer takega dela, ki ne trpi odloga, ampak ki mora biti rešeno takoj.

Še besedo o izobrazbi. Po našem ni izobražen le tisti človek, ki more predložiti taka in taka izpričevala. Za nas delavce je veliko večje vprašanje, kako je kdo uporabljen za določene delavske namene. Na podlagi svojih izkušenj moramo priznati, da je za delavske namene, tudi kot referent Delavske zbornice, veliko bolj uporabljiv na primer dolgoletni strokovni tajnik, kakor pa še tako študiran jurist. Strokovni tajnik pozna razmere v delavnicah, pozna življenjske in gospodarske razmere delavstva od blizu, pozna socialno zakonodajo v teoriji in praksi v taki meri, da se more v tem pogledu kosati z vsakim juristom. Začet-

Strokovna poročila

Črni dnevi nad Duplico

V začetku septembra t. l. je bilo delavstvo tovarne Remec & Co. potom razglašeno obveščeno, da je bilo podjetje zaradi posebnega položaja primorano odpustiti 200 delavcev. Nadaljnji odpusti so baje še predvideni.

Odpusti pomenijo tako hud udarec delavcem in njihovim družinam, da bi tudi javnost ne smela iti preko njih brez odpora.

V tovarni Remec & Co. je bilo odn. je še zaposlenih 465 delavcev. Ko je bila tovarna pred nekaj leti v zelo težkem položaju, takorekoč pred konkurzom, in je bilo odvisno le od delavstva, ali bo še obstala, je delavstvo prevzelo nase težko žrtev in je delalo po neobičajno nizkih plačah, poleg tega je s podvojenjo pridnostjo dvignilo produkcijo. S tem se je dvignil tudi gospodarski položaj delavstva, tovarna se je dvigala v taki meri, da je stalež delavstva narasel od 130 na 465. Brez dvoma je bila tovarna, če jo presoja mo le po donosnosti v dobi, ko se je pričela reorganizacija, visoko rentabilna. Seveda, če pa jo presoja mo tudi v sklopu prejšnjih gospodarskih obremenitev, pa ne moremo trditi tega. Tekoče in zamudne obresti so take klešče v kapitalističnem gospodarstvu, da morejo zadušiti vsako podjetje, ki je vezano na tuji kapital.

Kakor že rečeno, podjetje je napredovalo po reorganizaciji iz leta v leto. Zaradi tega je bilo delavstvo zelo presenečeno, ko so njegove voditelje opozorili, da je v nevarnosti eksistenca vsega delavstva.

Voditelji delavstva so bili 2. IX. 1959 pri upravitelju podjetja in ga vprašali, če je v resnici nevarnost, da bo delavstvo odpuščeno. Upravitelj je trdil, da ni govora o kakih odpustih, največ kar bi bilo, bi bil skrajšani delovni čas. Dve uri na to pa je podjetje izdalo razglas, v katerem napoveduje odpust delavstva v nezadovoljnih visokem številu. Odpust utemeljuje podjetje s tem, da je Zadruga gospodarska banka ustavila kredite.

Vprašanje je, če ta utemeljitev drži. Mi dvomimo v njeno iskrenost, in sicer iz več razlogov. Največ da misliti pismo, ki ga je dobil vsak delavec, kateremu je bila odpovedana služba. V

tem pismu se mu podjetje zahvaljuje za njegovo sodelovanje. Pristavlja pa, da upa, da se bode tako uredilo, da bo sprejet nazaj, mogoče še pred potekom sedanjega odpovednega roka. Toda pogoji so: Dotičnik bo moral delati po novem redu, sprejeti pogoje in odredbe podjetja. Takó pismo.

Istočasno je pa rekel upravitelj podjetja zastopniku delavstva, da ni misliti na to, da bi odpuste preklicali. Banka je pa navajala, da mora ščititi svoje vlagatelje, ker pa nima podjetje kritja, ne da več kredita.

Delavstvo je zelo radovedno, kaj pomenijo skrivnostne obljube podjetja v poslovnem pismu na odpustnega delavca, kakšen bo tisti obljubljeni novi red, kakšne bodo tiste odredbe podjetja, katerim naj delavec zaupa.

Delavstvo tudi ne more razumeti, da je ravno sedaj banka tako v skrbeh za svoje vlagatelje? Saj prej te skrbi ni bilo, dasi podjetje še ni tako napredovalo kakor sedaj.

Prepričani smo, da so drugi vzroki. Govore o nekem resnem sporu med lastnikom podjetja in banko. Poleg tega še o nekem pismu, ki ga je pisala vodilna oseba banke in v katerem pravi, da se morajo znižati plače, če tudi za ceno nekaj mesečnega štrajka.

Delavstvo opravičeno sumi, da igra želja po znižanju plač veliko vlogo. So tudi drugi predznaki, zlasti okolnost, da odpravlja podjetje v tistih oddelkih, v katerih so dosegli delavci zaradi svoje sposobnosti in brihtnosti za sedanje razmere kolikor toliko sprejemljive plače, akorde in vpeljuje urno delo. Seveda, zahteva isto storitev kot pri akordnem delu pri približno za eno tretjino nižjih plačah.

Poleg tega uvaja za tista dela, ki so jih dosedaj vršili moški, ženske.

Vsi ti dogodki dokazujejo, da so se pričeli za delavstvo na Duplici težki dnevi in najbrže tudi težke borbe. Vsem tem dogodkom bo delavstvo kos le tedaj, če se bo oklenilo še bolj zvesto svojih svobodnih delavskih strokovnih organizacij in če bo nastopalo enotno in složno.

Zavedati se moramo, da je le v slogi moč in zmaga.

Inozemski strokovnjaki

Pred nekaj tedni smo napisali nekaj misli, kako bi se naj uredilo, odnosno rešilo vprašanje zaposlitve inozemskih strokovnjakov. Naše misli je odobrilo vse delavstvo, pa tudi del meščanstva. Pot, ki smo jo nasvetovali, bi bila sicer precej težka, vendar bi pa dovedla do nekega reda in bi prisilila podjetnike, da ne bi ovirali izobrazbe domačih moči. Dosedanji način reševanja tega vprašanja pa podjetnike naravnost podpira v njihovi nameri.

Dovoljenje banske uprave odnosno inspekcije dela sloni v glavnem na poročilu javne borze dela, če ali niso zahtevani strokovnjaki na razpolago. Ker je ustroj borze dela še nepopoln in ni tako urejen in izveden, da bi mogle imeti evidenco o razpoložljivih strokovnih močeh, je tudi rešitev borze dela v tem pogledu nepopolna. Borza dela more namreč samo izjaviti, da ni pri njej na razpolago takih in takih moči in da zaradi tega ne nasprotuje pozitivni rešitvi prošnje za zaposlitev inozemca v konkretnem primeru. Tako rešitev je, kakor smo že omenili, nepopoln in naravnost škodljiv.

Merodajne oblasti bi morale upoštevati, da bi smelo biti po dvajsetletnem delu le malo panog v našem gospodarstvu, v katerih bi ne bilo na razpolago domačih strokovnih moči. Prav posebej pa velja to za tekstilno industrijo. Kolika potreba po različnih mojstrih, tehničnih vodjih, po ke-

mikih itd. se odkriva v različnih podjetjih, seveda le po inozemcih. Tako stališče in tako prakticiranje pomeni naravnost izzivanje vse naše javnosti. Saj imamo dovolj sredstev, da bi morale biti na razpolago naše moči. Zakaj naj bi bila tekstilna šola, zakaj univerza, zakaj razni strokovni tečaji, če naj ne omogočijo, da zasedejo v naši industriji in v našem gospodarstvu vodilna in odgovorna mesta domačini?

Vrhu tega je obče znano, da je naš delavec v splošnem nadarjen, ubogljiv, sposoben in vreden. Le enega nima na razpolago: Naklonjenosti in priznanja podjetja. Do predelavca ga še spusti, dalje ne. Podjetja namenoma vzdržujejo mnenje, da je slovenski delavec manj sposoben, da se ne more strokovno dvigniti tako visoko, da bi mogel biti mojster ali kaj sličnega. Tako miselnost širijo tuji podjetniki, čeprav dobijo le s pomočjo in s sredstvi našega človeka težke milijone. Vedno še stara pesem, da so le nekateri rojeni za gospodarje, drugi pa za sužnje. Žalibog je ta miselnost okužila tudi nekatere domače podjetnike.

Resnica pa je, da se mora večina inozemskih strokovnjakov učiti od našega delavca. Ta ga uvaja v skrivnostno produkcijo dotičnega človeka, da ga potem v zahvalo šikanira in zaničuje.

Tako stanje vprašanja zaposlitve inozemskih strokovnjakov ne škoduje našemu človeku samo gospodarsko, ampak ga tudi duševno ubija in mu jemlje tudi samozavest, brez katere ni zavednega pripadnika k svojemu narodu. Zaradi tega pomeni tako stanje velik naroden minus, narodno sramoto, obenem pa obtožbo napram vsem tistim, ki so poklicani po svoji dolžnosti in po svojem položaju, da bi reševali to vprašanje tako, da bi bilo v korist delavstvu in narodnemu gospodarstvu.

Pri reševanju prošnje za zaposlitev inozemskih strokovnjakov bi se moralo drugače postopati, kakor se sedaj. Saj ni oblast dolžna, da bo sama podjetniku preskrbovala strokovnjake. Če prosi podjetnik za takega strokovnjaka, ki bi moral biti na razpolago iz vrst domačinov, bi morala brezpogojno zavrniti prošnjo za inozemskega strokovnjaka. Zadeva podjetnika je, da si najde v državi domačega strokovnjaka. Sele, ko bi podjetnik dokazal, da je podvzel potrebne korake, pa ni mogel najti domačega strokovnjaka, bi morala oblast ugodno rešiti njegovo prošnjo in izdati dovoljenje za zaposlitev inozemca. Pa tudi v takem primeru bi moralo biti dovoljenje le za kratko dobo in z nalogom, da se v tem času priuči domača moč. Če bi pristojne oblasti postopale po enotnem načrtu in v tem smislu, bi imeli že v vseh panogah dovolj izvežbanih strokovnjakov.

V sedanjih razmerah je večina inozemskih strokovnjakov odpotovala iz podjetij v naši državi. Taki dogodki nam dajejo dvojni nauk:

1. Zelo nevarno in škodljivo za narodno gospodarstvo je, če naj bi bila produktivnost in ekspanzivnost go-

spodarstva odvisna od inozemskih strokovnjakov. Ta odvisnost bi mogla v gotovih resnih trenutkih povzročiti veliko zmedo v narodnem gospodarstvu.

2. Kljub odhodu sicer »nepogrešljivih« inozemskih strokovnjakov podjetja pri nas obratujejo. Dokaz, da le niso bili ti strokovnjaki tako nepogrešljivi.

Odhod inozemskih strokovnjakov je v tem pogledu velikega pomena. Podjetja bodo prisiljena, da nastavi jo na ta mesta domačine in da jih uvedejo tudi v tehnične tajnosti podjetja, v kolikor že niso. S tem bo vprašanje inozemskih strokovnjakov vsaj v dveh tretinah primerov rešeno.

Merodajni faktorji naj nastali položaj v tem pogledu upoštevajo in naj podpro domače strokovnjake z vsemi sredstvi. Predvsem pa bo treba omogočiti, da bodo ostale te moči na svojih mestih in da bodo mogle nemoteno vršiti zaupano jim delo in se v svoji stroki še izpopolniti. Kajti le na ta način se bo mogel ustvariti dovoljni kader domačih strokovnjakov, ki bodo mogli v celoti zadovoljiti potrebe narodnega gospodarstva in sicer z ozirom na svojo številnost kakor tudi z ozirom na svojo kvalifikacijo.

Še k spremembi uredbe o minimalnih mezdah

Te dni ponovno stopa v ospredje vprašanje revizije uredbe o minimalnih mezdah. JSZ je k temu izredno važnemu socialno gospodarskemu problemu že postavila svoje precizno stališče. Je povsem enako onemu pred dvema leti, ko smo tej uredbi postavljali potrebne osnove.

Minimalna mezda mora biti tako visoka, da krije najnujnejše potrebe za obstoj štiričlanske delavske družine (mož, žena in dva otroka). Vsako zakonsko določanje minimalnih mezd, s katerim delavec ne more kriti najnujnejših potreb za obstoj štiričlanske družine, je krivica, ki se slej ko prej mašuje ne samo nad delavstvom, marveč nad vsem narodom.

Ker si nekateri zelo prizadevajo prikazati, da našemu delavstvu še ne gre tako slabo in da so njegovi zaslužki vsaj prilično zadostni, je treba ta položaj nekoliko pobližje pogledati. Zadostujejo nam statistični podatki ljubljanskega OUZD-ja za leto 1958. OUZD pravi, da smo v tem letu imeli v posameznih mezdah razredih in z dnevno zavarovano mezdo naslednje število zavarovancev:

Mezdni razred	Dnevna zav. mezda din	Število zavarovancev v letu 1958.
I.	6.—	6.806
II.	8.—	0
III.	9.60	8.478
IV.	11.60	5.821
V.	14.—	2.716
VI.	16.80	8.741
VII.	20.—	11.172
VIII.	24.—	13.057
IX.	28.80	14.249
X.	34.—	10.708
XI.	40.—	6.616
XII.	48.—	10.404
Skupaj		98.768

Ti podatki dokazujejo, da je 49.985 delavcev (brez I. razreda, v katerem so po večini vajenci), to je polovica

vsega pri OUZD zavarovanega delavstva z dnevnim zaslužkom, ki je nižji kot 28.80 din ali 3.60 din na uro, pri 10 urnem delavniku pa celo samo 2.80 din na uro.

Z drugimi besedami se to pravi, da so se delavski zaslužki že prilagodili minimalni mezdi 3 din na uro in je ta mezda postala ne »minimalna«, marveč »maksimalna«. Tako smo dejansko iz minimalnih mezd dobili takozvane maksimalne mezde. Z zaslužkom 28.80 din dnevno pa jih je samo 13.057 (OUZD) računa k zavarovani mezdi še 20%, kar da zavarovane plače 24 din dejanski zaslužek 28.80 din). In koliko tisočev delavcev je, kateri niti tega »maksimalnega« zaslužka ne dosežejo. Pa ne, da bi bili to samo samci in delavke — ravno med temi je velik del tudi poročenih delavcev. Kako in na kakšen način si ti tisoči ustvarjajo svoje družine in vzgajajo otroke, je drugo zelo težko vprašanje.

Zato je in bo zahteva delavstva, organiziranega v svobodnih delavskih strokovnih organizacijah, da mora biti, ako se že odreja, minimalna mezda taka, da bo ščitila in omogočila plačo, s katero bo delavec brez strahu za bodočnost mogel preživljati in vzgajati svojo družino. Ni to nobena fraza, še manj demagogija, to je živa realnost, ki jo terja naš delovni narod, ako hočemo, da nam bo še nadalje gradil in ustvarjal narodovo blagostanje.

Da ta naš delavec pod takimi razmerami vzdrži, hodi v tovarno na delo tudi žena; v svojem prostem času se ukvarja s poljem in živino. Vse zato, da pokrije primanjkljaj pri svojem dnevnem delu. Taka je tedaj slika naših razmer v času, ko se pripravljamo na spremembo uredbe o minimalnih mezdah. Odločujoči činitelji naj ne pozabijo, da je primerna in pravična plača predpogoj zdravega in mirnega razvoja vse naše narodne skupnosti.

Obratni zaupniki! Tabor v Hudi jami odpovedan!

Marksistična »Delavska Politika« je objavila, da je glasovalo za rdeče obratne zaupnike 15.000 delavstva, za zaupnike Jugoslovanske strokovne zveze 7000, za zaupnike NSZ 5000 in za Jugorasa-ZZD 4900.

Iz teh števil je razvidno, da je glasovalo za zaupnike strokovnih organizacij, ki stoje na stališču delavske združevalne svobode, okrog 25.000 delavcev in delavk ali 84 odstotkov delavstva. Za zaupnike JSZ je glasovalo 23 odstotkov delavstva ali skoro četrtina, kar odgovarja odstotkom, ki jih je dobila JSZ pri predzadnjih volitvah v ljubljansko Delavsko zbornico. Vse to dokazuje, da je JSZ močna kot je bila in da je slovensko delavstvo pri teh volitvah ponovno izreklo z ogromno večino svojo voljo in to pri tajnih volitvah, da zaupa svojim strokovnim organizacijam.

Vodstvo tabora, ki bi se moral vršiti 17. septembra v Hudi jami nam sporoča, da je tabor zaradi zaprek odpovedan in se ne bo vršil.

Obveščamo o tem vse skupine in vse one, ki so se tabora nameravali udeležiti. Uredništvo.

Izjava

Podpisani Vatič Jože, delavec v tovarni Bonač na Količevem, izjavljam, da ni res, kar sem govoril o tov. Bukovcu Francu in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

Količeva, 2. septembra 1959.

Vatič Jože.

nike pa sploh da z največjo lahkoto v koš. Isto velja za ljudi, ki so že dolgo dobo v delavskem gibanju. Le pojdite v tovarne, pa boste morali občudovati strokovna znanje in pa znanje zakonov naših funkcionarjev. Sedanji referenti imajo ne le dovoljno znanstveno podlago, tudi v gibanju delujejo že dve desetletji, pri Delavski zbornici pa nad 13 let. Zaradi tega se ne morejo novinci postaviti z njimi v nobenem pogledu v isto vrsto, kaj šele nad nje.

Delavski koledarček 1940
je v tisku. Imeti ga morā vsak zaveden
delavec in član Jug. strokovne zveze!

(Nadaljevanje s 3. strani.)
voporočeni Arih si je obrisal solzo. — Kaj hočemo? Taka je usoda onih, ki se igrajo z delavstvom! — Zdaj sem videl, kako so začele roke teh proletarskih voditeljev grabiti za pohištvo. Odmikali so omare, pisalno mizo, staro blagajno, ki je bolj podobna zaboji in še vse drugo. Zadaž za vsemi temi stvarmi je bilo prašno, pajek je lazil v svoji mreži, za pisalno mizo pa je še ležal zganjen listek do katerega se je hitro sklonil Pestotnik, ki je s svojo dolgo roko listek kaj hitro pobral. Mislil je, da je kaj njegovega, ko pa je začel brati je mogel ugotoviti, da je to star koncept prejšnjega tajnika, ki je napisal za »Delavsko pravico« članek, v katerem ostro graja neznačajnost, udriha čez samozvane voditelje, na koncu pa poziva ves narod naj vztraja v poštenih borbi... Med tem časom, ko je Pestotnik to bral, so drugi že odnesli posamezne zadeve. Zastonj jih je klical s svojim hripavim glasom. Od članka ves vnet je takoj zatem pograbil z veliko silo še ostalo omaro in zdaj se šele začnejo prave sanje.

Ti ljudje, voditelji mariborski, niso to svoje breme vedno višje, vedno višje. Sicer se mi zdi, da ne stopajo, vendar gredo vedno bolj navzgor, nadstropje se jim izmika, oni pa lazijo za njim. Kajpada je za nje, ki delajo itak ves dan, težko prenašati še takšna bremena. Nič bolj ni potem razumljivo, če pride kdo na pomoč, na primer najbližji. In to so ostali strokovni tovariši, ki so res prišli. Z županskim ponosom je najprej pristopil h Koresu Lešnik iz Hude jame. Kores je ves poten komaj odzdravil in že je Lešnik prav po knapovsko zagrabil predsedniške zadeve. Zadaž je potem nastalo vpitje in vsi so bili kmalu prepričani, da je prišel Pukšič z Jesenic. »O, zdaj bo pa šlo,« si vsi oddahnejo in Pukšič

nastavi hrbet, na katerega mu naložijo poslovno omaro. Potem pridejo člani načelstva iz Ljubljane. »Na pomoč smo prišli, vidimo, da gre vedno višje in da je že polovica obnemogla... Toman, ki nosi glavi postrani ima zato več prostora na rami, kakor S. Žumer, ki bi najraje sedel k pisalni mizi in napisal članek o tej nečloveški selitvi. Blagajnik Velkoverh nosi z vso previdnostjo leseno blagajno, tako jo stiska k sebi, kakor da so v njej tajni fondi!... Rozman nosi pisalni stroj, ki ga je vzel iz rok Arihu, ki se je takoj nato zgrudil od dolge hoje navzgor, Reberšek kliče Tineta iz Skofje Loke, naj mu pride vendar na pomoč. Tine pa se samo šali in neumnosti zbija. To naj bo kolega? Zdaž prihite Skofic, Ustar, Križnik, Diacci, Borc in Hočevvar, ki odvezemajo breme onim, ki so prišli prvim na pomoč. Koliko jih je že obležalo! Vztrajajmo mile! zakriči Mirnik iz Celja, ki je tudi prišel z zadnjimi. In tako zgrabijo dele pohištva ti spočiti ljudje. Od ostalih so že vsi od utrujenosti po stopnicah zaspali, samo Žumer, in to je čudno, ves tih prenaša naloženo breme vedno višje...

Naposled ostane — sam! Tragika! Prvi in ostali, ki so prihili na pomoč, so pocepali, samo Žumer še nosi, nosi vedno višje. V sanjah me vidim več za njim, mislim, da je izginil v stratosferi...

Takoj potem so izšle posebne izdaje časopisov: »Jugoslovanske strokovne zveze je konec!« »Ni bila življenja zmožna.« »Ker je zapustila skupnost jo je doletela neizprosna usoda!«... »Živelo novo gibanje!« »Zraslo je na slovenskih tleh, nič nima uvoženega, po papeških okrožnicah se ravna! Mi vztrajamo in vas je strah!« —

Ne zamerite tovariši, da sem te neumne sanje zapisal. Jože Jurač.

Delavski pravnik

Davki in socialne dajatve malega obrtnika.

K. S., Hrastnik: Radi bi vedeli, kako Vam država nalaga davek na Vašo malo obrt, koliko je od leta 1931. dalje približno k državnemu davku še banovina in po čem se določajo prispevki za Okrožni urad za zavarovanje delavcev, kolikor jih pade na Vas.

Odgovor:

Ker ste mali obrtnik, Vam država takole predpisuje davek:

Kot osnovo odmere vzame čisti dohodek Vašega podjetja v preteklem poslovnem letu. Od te osnove plačate nato 6% temeljne pridobnine ter 2% dopolnilne pridobnine, če skupni čisti letni dohodek ne preseže 10.000 din, 2,5%, če ne preseže 20.000 din letno in 3%, če ne preseže 30.000 din na leto. Skupaj plačujete tedaj ob letnem čistem dohodku do 10.000 din 8% osnove kot državni davek na dohodke iz Vaše obrti.

Ker pa Hrastnik nima preko 5.000 prebivalcev in tudi ni sedež okraja, imate pridobnino verjetno pavšalirano. Če je pavšalirana, potem plačate na leto 120 din zase ter za vsakega pomočnika po 60 din. Pri dveh pomočnikih plačate tedaj letno 240 din, pri treh 300 din, če pa pomočnika sploh nimate, plačate samo 120 din.

Na ta temeljni državni davek Vam pa nalože samoupravne ali avtonomne doklade še banovina in občina. Banovinske doklade so bile od leta 1931. dalje te-le:

leta 1931.	56.25%
1932.	70.00%
1933.	70.00%
1934.	70.00%

leta 1935.	63.00%
1936.	60.00%
1937.	79.50%
1938.	92.40%
1939.	95.00%

Če so Vam za leto 1939. odmerili recimo 300 din letne pridobnine, plačate banovinskih doklad 285 din.

Zraven pridejo še občinske doklade, katerih višino lahko poizveste na občini, ki pa prav gotovo niso dosti manjše.

Pa to še ni vse. Kot obrtnik morate plačati za Trgovsko in obrtno zbornico 8% državnega davka; če ste pa pavšalist 10 din če ste sami, 15 din če imate enega pomočnika, 20 din letno če imate dva pomočnika.

Kot zadnja doklada pride na vrh dosedanjih še cestna doklada, ki je pa različna po okrajih. Za njeno višino boste zvedeli na okrajnem poglavarstvu.

Izračunati zavarovalne prispevke za Okrožni urad ni taka težava, kot mislite. Vse delavstvo je razdeljeno na 12 mezdnih razredov:

Razred	Dnevna mezda
1.	do din 8.—
2.	od din 8.— do 11.60
3.	11.60 — 14.—
4.	14.— — 16.80
5.	16.80 — 20.—
6.	20.— — 24.—
7.	24.— — 28.80
8.	28.80 — 34.—
9.	34.— — 40.—
10.	40.— — 48.—
11.	48.— — preko din 48.—
12.	

Po teh razredih odpade na Vas kot podjetnika na 14 dni.

Razred	podjetnik	delavec	skupaj
1.	5.—	4.—	9.—
2.	7.—	7.—	14.—
3.	8.75	8.25	17.—
4.	11.—	10.—	21.—
5.	13.—	12.—	25.—
6.	15.50	14.50	30.—
7.	18.75	17.25	36.—
8.	22.25	20.75	43.—
9.	26.50	24.50	51.—
10.	31.25	28.75	60.—
11.	37.50	34.50	72.—

Od skupnega prispevka v tretji koloni, ki Vam ga predpiše Okrožni urad, plačate Vi del, ki je označen v prvi koloni; del, ki je označen v drugi koloni, smete pa pomočniku odbiti od plače.

Za vajece morate plačevati vse prispevke sami in jim ne smete ničesar odbijati.

Razgledi

Enajst dni vojne med Poljsko in Nemčijo ne daje nobene prilike, da bi kdo mogel postavljati napovedi o nadaljnjem razpletu dogodkov. Vsaj zapisati se jih ne da prosto. Po poročilih nevtralnih opazovalcev smemo smatrati kot pravilno, da poljskih meja kot so bile v začetku ni mogoče vojaško dobro braniti. Meja je zelo vijugasta in fronta predolga. Zaradi tega umikanje poljske vojske prvih deset dni ne more pomeniti nič posebnega. Prvih deset dni tudi ni bilo pravega vojskovanja. Poljaki so zaustavljali nemške vojske imeli v boju nekoliko milijonov vojakov, dočim je dva milijona poljskih vojakov ostalo še izven boja. Glavni spopadi so šele napovedani za ta teden. Po nepristranskih poročilih se je poljska vojska umikala v popolnem redu in je bil tak umik potemtakem vnaprej predviden. Glede letalske vojne je videti, da so Poljaki doslej v glavnem vodili obrambno politiko in rabili svoja letala samo za obrambo.

O bojih na zapadni nemški meji med Nemčijo in Francijo ter Anglijo so poročila ves pretečeni teden bila zelo kratka. Obojna vojaška poveljstva imata interes na tem, da se o pravih sliki bojnega položaja zaenkrat izve čim manj. Po vesteh prvega tedna so Francozi z močnim in neprestanim topniškim ognjem iz svojih železobetonskih trdnjav pripravljali pot za počasno prodiranje pehote proti nemški trdnjavski črti na drugi strani Rena. O letalskih napadih in bombardiranju nad nemškim ozemljem Francozi niso poročali. Pariz je bil nasprotno pretečeni teden trikrat vznemirjen zaradi prihoda nemških letal, vendar letala Pariza niso napadla. Angleška poveljstva so večkrat javila pohod letal nad nemško ozemlje, vendar o bombardiranju niso poročala, temveč le o raznašanju 14 milijonov letakov, v katerih pojasnjujejo vzroke vojne in angleško stališče napram Nemcem in sedanji Nemčiji.

Veliki boji na morju se vrše brez velikih in obširnih poročil. Angleške bojne ladje potaplajo nemške ladje, ki se niso mogle pravočasno zateči v prijateljske ali nevtralne luke. Ladje nevtralnih držav francoske in angleške ladje preiskujejo ter ne puste prevoziti nobenega tovora v luke, iz katerih bi mogla dobiti potem blago Nemčiji. Anglija in Francija hočeta z naprejš prepričati vsak dovoz živeža in surovin za izdelovanje orožja Nemčiji. Morje pred nemško obalo pa so angleške bojne ladje popolnoma zaprle. Prost je samo dohod v Baltičkem morju do Rusije, Švedske in Finske. Sredozemsko morje stražijo francoske in angleške bojne ladje skupno.

Tri leta vojne sta proglasili Anglija in Francija za verjetno. Nemčijo hočeta premagati v prvi vrsti gospodarsko in hočeta v prvi vrsti voditi »gospodarsko vojno«.

Kakšno stališče bo v bodoče zavzemala Italija je gotovo nejasno. Italija

je mirna in je koncem prvega tedna vojne obnovila promet s Francijo in Švico po suhem ter ves promet po morju. Proglasila je, da čaka razvoja dogodkov mirno in s puško ob nozi. Mobiliziranih ima blizu dva milijona mož. Nevtralnosti ni proglasila in objavila kot so to storile druge manjše države kar po vrsti.

Kakšen bo razvoj mednarodnih odnosov za naprej bi bilo odveč razglabljati. Stališče nekaterih držav je nejasno in dvomljivo. Molčečnost diplomatov je velika. V kolikor pa podajajo izjave, so te kot doslej napram vsem prijazne in skrbno previdne. Več držav je svojo končno odločitev odložilo, dokler se na bojiščih ne pokaže, kakšne nove situacije bo ustvarilo bobnenje orožja. Uspeh ali neuspeh na bojnem polju zna število prijateljev ali neprijateljev zmanjšati ali zvečati. Pogodbe, ki so bile zadnje čase sklenjene bodo manjše važnosti kot odločitve orožja. Na presenečenja moramo biti vedno pripravljeni.

Mobilizacija v Sovjetski Rusiji se je pričela deveti dan vojne, med zadnjimi državami v Evropi. Vzroka mobilizacije Rusija ni navedla.

*

V nedeljo se je sestal v Ljubljani banovinski odbor JRZ. Odbor je sklepal o vsem, kar je potrebno za prenos kompetenc na posamezne banovine v smislu »Uredbe o razširitvi predpisov o banovini Hrvaški na ostale banovine«. Končno je pozval banovinski odbor JRZ vse Slovence k disciplini na delo, da se slovenska banovina čimprej uresniči.

Na Hrvaškem je bil imenovan za podbana univ. prof. dr. Ivo Krbek. Prav tako je bil te dni predpisan podoben ustroj hrvaške banovine in banovinske oblasti.

Hrvaški socialisti so načeli v časopisu »Slobodna Rijeka« vprašanje obnove socialistične stranke. Razmišljajo o vprašanju ali naj bo nova stranka omejena samo na hrvaško ozemlje, ali pa naj bo združena z ostalimi socialističnimi skupinami v državi z dr. Topalovićem na čelu.

V Belgradu je bilo ustanovljeno ravnateljstvo za prehrano, ki ima nalogo skrbeti za zadostno količino življenjskih potrebščin za civilno prebivalstvo, v primeru vojne pa tudi za vojsko.

Staroradikali (vodi jih Aca Stamojević) so na svoji konferenci osporili zastopstvo ministru Lazi Markoviću v sedanji vladi. Vse druge stranke so sporazum odobrile in pozdravile.

Proti navijalcem cen življenjskih potrebščin je nastopila vlada. V ta namen je izdala uredbo, po kateri bo vsak navijalec cen strogo kaznovan. Prebivalstvo poziva vlada, naj vsakogar, ki bi navijal cene življenjskim potrebščinam, takoj naznani. Vlada namreč trdi, da je za prehrano prebivalstva zadosti zalog.

Knjige

»O čem je pisao Antun Radić.« Izšla je zadnja knjiga zbranih del dr. Ant. Radića, ki sta jih izdala g. podpredsednik vlade dr. V. Maček in predsednik »Seljačke sloge« R. Herceg. Ta obširna knjiga (383 strani) je prav za prav indeks in kazalo vsega, kar je dr. An. Radić v svojem življenju napisal. V tem oziru je sijajno in na presrečen način urejena. Bralcu nudi prav kratko vsebino posameznih del dr. A. Radića, bibliografske podatke o njegovih delih, enake podatke o delih Stjepana Radića in obširno kazalo imen, pojmov in misli, ki se pojavljajo v delih dr. A. Radića. — Vsekakor je ta knjiga prav posrečen in priročen vodnik po delih dr. A. Radića, ki so številna, saj jih je »Seljačka sloga« izdala v devetnajstih knjigah. Vsa zbirka del dr. A. Radića stane 795 din.

Občni zbor papirničarjev

Pretekli mesec se je vršil občni zbor strokovne zveze papirničarjev v Vevčah. Zastopane so bile tri skupine: Količev, Goričane in Vevče. Občni zbor je potekal v pravem duhu strokovnega dela skupin in zveze. Vodil ga je tov. Pangeršič, ki je podal daljše poročilo o delu zveze in položaju v papirni stroki po ustanovitvi kartela. Vse skupine pa so podale poročilo o svo-

jem delu in položaju v tovarnah. Po poročilih se je razvila debata o papirnem kartelu, mezdah in vprašanjih papirničarjev in delu v prihodnji poslovnici. Nato se je izvolil odbor, ki je po večini prejšnji, in sicer za Vevče Zupančič Franc, Pangeršič Ivan (predsednik) za Količev, Pirc Nande (tajnik), Pavli Frack, za Goričane Knific Franc. V širši odbor pa sta bila izvoljena Sušnik Andrej iz Goričan in Jerman Jernej iz Tržiča. Pri zadnji točki je bilo sprejetih nekaj važnih sklepov za nadaljnje delo, nakar je predsednik zaključil lepo uspešni občni zbor.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejšje prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodamler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

PRIHRANKE vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice«. Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani. Tyrševa c. 17 (Maks Bloj)